

LIETUVOS NACIONALINIO RADIJO IR TELEVIZIJOS VEIKLA

2025 m. spalio 10 d.

Nr. VAE-10

SANTRAUKA

Audito svarba

Lietuvos Respublikos Seimas 2025-04-17 nutarimu Nr. XV-171 pavedė Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei iki 2025-11-03 atlikti valstybinį auditą, įvertinant viešosios įstaigos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos 2021–2024 metų veiklą ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu.

Visuomeninio transliavimo sistema yra tiesiogiai susijusi su kiekvienos visuomenės demokratiniais, socialiniais ir kultūriniais poreikiais¹. Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai patikėta vykdyti konstitucinę visuomeninio transliuotojo misiją ir užtikrinti viešąjį interesą – Konstitucijoje nustatytą jos ginamą ir saugomą visuomenės interesą būti informuoti. Šios misijos vykdymas yra valstybinės svarbos klausimas.² Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija – iš valstybės biudžeto finansuojama įstaiga, todėl ypač svarbus atsakingas viešųjų pinigų naudojimas, siekiant užtikrinti visuomenės poreikius ir interesą būti informuoti.

Audito tikslas ir apimtis

Audito tikslas – įvertinti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos 2021–2024 metų veiklą ekonomiškumo, efektyvumo ir (ar) rezultatyvumo požiūriu³.

Pagrindiniai audito klausimai:

¹ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo protokolas (Nr. 29) „Dėl valstybių narių visuomeninės transliacijos sistemos“.

² Konstitucinio Teismo 2019-05-16 nutarimas Nr. KT14-N6/2019.

³ Seimo 2025-04-17 nutarimas Nr. XV-171 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti valstybinį auditą“.

- ✓ ar Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veikla organizuojama ir vykdoma taip, kad būtų pasiekti tikslai ir užtikrinama pažanga;
- ✓ ar finansiniai ištekliai ir turtas valdomi ir naudojami efektyviai ir ekonomiškai, kad būtų pasiekti strateginiai tikslai;
- ✓ ar vykdoma priežiūra orientuota tobulinti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklą.

Audituojamas subjektas – Viešoji įstaiga „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“.

Rinkome informaciją ir bendradarbiauome su Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Kultūros ministerijos, Valdymo koordinavimo centro, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos, Visuomenės informavimo etikos komisijos, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos, Viešųjų pirkimų tarnybos, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Valstybinės darbo inspekcijos, Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos profesinės sąjungos atstovais.

Audituojamas laikotarpis – 2021–2024 m., prireikus – ankstesnių ir 2025 m. duomenys.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus⁴. Audito kriterijai, atliktos procedūros ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito kriterijai, atliktos procedūros ir taikyti metodai“ (85 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos rezultatyvumą padidintų strateginių rodiklių siektinų reikšmių nustatymas, didesnė programų turinio įvairovė ir didesnis prieinamumas visoms visuomenės grupėms, efektyvumą – sąlygų dėl žmogiškųjų išteklių ir turto valdymo proceso tolesnis tobulinimas bei stiprinama Tarybos vykdoma Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos priežiūra, o ekonomiškumą – sustiprinta programų, jų sukūrimo, gaminimo ir viešųjų pirkimų vidaus kontrolė bei veiksmai programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimo teisiniam reglamentavimui tobulinti.

1. Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos rezultatyvumas

Didžioji dalis rodiklių pasiekti, o kryptingai pažangai pasiekti reikia ilgalaikių siektinų rodiklių reikšmių

- ✓ VŠĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos 2018–2022 m. strategiją ir 2023–2027 m. LRT programų ir LRT interneto svetainės valstybinę strategiją formuoja ir kasmetinius veiklos planus tvirtina taryba, o strateginius veiklos planus – generalinis direktorius. Strateginio valdymo įstatyme numatyta išimtis⁵ dėl Lietuvos radijo ir televizijos strateginio veiklos plano tvirtinimo, todėl teisės aktuose turėtų būti nustatyta kas jį tvirtina, tačiau to nėra (1.1 poskyris, 17 psl.).
- ✓ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos didžioji dauguma (nuo 75 iki 96,4 proc.) veiklos (strateginių ir operatyvinių) rodiklių 2021–2024 m. pasiekti ne mažiau kaip 90 proc. Ilgalaikių nustatytų reikšmių iki 2027 m. 2023–2027 m. strategijoje nėra. Tai padėtų tiksliau apibrėžti kryptį ir numatyti veiksmus pažangai pasiekti (1.1 poskyris, 18 psl.).

⁴ 3000-asis TAAIS „Veiklos audito standartas“, prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/post/15649/> (žiūrėta 2025-09-30).

⁵ Strateginio valdymo įstatymas, 24 str. 2 d.

Siekiant turinio įvairovės skiriamas laikas nepriklausomiems kūrėjams, bet reikia gairių dėl programų kartojimo ir didinti programų prieinamumą asmenims su negalia

- ✓ Valstybės narės turi užtikrinti, kad transliuotojai ne mažiau kaip 10 proc. savo programų laiko skirtų Europos kūriniams, sukurtiems nuo transliuotojų nepriklausančių kūrėjų. LRT kuriamas turinys 2021–2024 m. vidutiniškai sudaro apie 40 proc. Likusią dalį sudaro: 26 proc. LRT kartu su prodiusavimo paslaugas teikiančiomis kompanijomis bei LRT darbuotojų ir nepriklausomų kūrėjų sukurtos laidos; 34 proc. – užsienio produkcija. Radijuje LRT įsigyjamas turinys sudaro nuo 14 iki 37 proc. (1.2 poskyris, 20 psl.).
- ✓ LRT TV 2024 m. buvo 1 vietoje pagal vidutinį žiūrovų skaičių per dieną (55,6 tūkst.), o pakartojamų laidų procentinė dalis mažėjo. Vis tik kartojamas turinys kasmet nuosekliai nemažėjo bent 2 proc. punktais visose Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos programose. LRT Plus viršija programų pakartojimo ribą – ne daugiau kaip 20–30 proc. savaitinio laiko – ir sudarė 56,4 proc. LRT TV bendrai nuo 2021 iki 2024 m. kartojimai sumažėjo 4 proc. punktais. Radijuje LRT Opus turinys nebuvo kartojamas, o likusiose dviejose (LRT Radijas ir LRT Klasika) radijo programose kartojamo turinio sumažėjo apie 2 proc. punktus. Lietuvos nacionaliniam radiui ir televizijai kaip visuomeniniam transliuotojui siekiant informuoti, ugdyti ir telkti visuomenę, svarbu užtikrinti didesnę turinio įvairovę, nes tai padeda pritraukti skirtingas visuomenės grupes (1.2 poskyris, 25 psl.).
- ✓ Gerintinas Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos programų prieinamumas klausos ir regos negalią turintiems asmenims. Įstatyme nustatyta, kad programų su lietuviškais subtitrais trukmė turi sudaryti ne mažiau kaip 50 proc. viso mėnesio transliavimo laiko⁶. 2024 m. ji sudarė 13,70 proc. Per 2021–2024 m. programų su lietuviškais subtitrais procentas nuo viso mėnesio transliavimo laiko išaugo 1,03 proc. punkto (nuo 12,67 iki 13,70 proc.), t. y. nesiekė 5 proc. augimo kasmet⁷ iki bus pasiekta 50 proc. Programos, pritaikytos regos negalią turintiems asmenims, turi sudaryti ne mažiau kaip 10 proc.⁸ viso mėnesio transliavimo laiko. 2024 m. tokios programos sudarė 0,5 proc. viso mėnesio transliavimo laiko, o per 3 metus išaugo 0,22 proc. punkto ir nesiekė bent 1 proc. punkto augimo⁹ iki bus pasiekta 10 proc. Programos, verčiamos į lietuvių gestų kalbą, turi sudaryti ne mažiau kaip 20 proc.¹⁰ viso mėnesio transliavimo laiko, tačiau 2024 m. jos sudarė 4,5 proc., o viso mėnesio transliavimo laikas išaugo 0,74 proc. punkto, t. y. nesiekė bent 1 proc. augimo kasmet¹¹ iki bus pasiekta 20 proc. Siekiant stiprinti nacionalinio transliuotojo išskirtinę pridėtinę vertę, svarbu užtikrinti didėjančią prieinamumą regos ir klausos negalią turintiems asmenims (1.2 poskyris, 27 psl.).
- ✓ Siekiant didinti turinio prieinamumą ir išsaugoti archyvą ateities kartoms, kasmet didėja suskaitmeninto LRT archyvo dalis: 2024 m. ji siekė 92,9 proc., o 2025 m. pabaigoje LRT planuoja baigti skaitmeninti visas archyvo analogines laikmenas (1.2 poskyris, 24 psl.).

⁶ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas, 5 str. 10 d. 1 p.

⁷ „Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymas“, 2020-05-07 Nr. XIII-2929, 2 str. 3 d. 1 p.

⁸ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas, 5 str. 10 d. 2 p.

⁹ „Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymas“, 2020-05-07 Nr. XIII-2929, 2 str. 3 d. 2 p.

¹⁰ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas, 5 str. 10 d. 3 p.

¹¹ „Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo Nr. I-1571 pakeitimo įstatymas“, 2020-05-07 Nr. XIII-2929, 2 str. 3 d. 3 p.

Daugiau neatlygintai skleidžiamų informacinių pranešimų kultūrine, šviečiamąja ir socialine tematika labiau atlieptų nacionalinio transliuotojo misiją

- ✓ Kasmet daugėja paraiškų dėl viešai skleidžiamų pranešimų viešinimo. Nuo 2021 iki 2024 m. paraiškų skaičius augo 26 proc. (2021 m. – 469, 2024 m. – 592), iš jų tenkintų paraiškų didėjo 59 proc. (2021 m. – 128, 2024 m. – 203). Neatlygintai skleidžiamų pranešimų laikas nuo 2021 iki 2024 m. televizijoje sumažėjo 6 proc., radijuje 3 proc., portale parodymų kiekis padidėjo 118 proc. Nuo 2023 m. neatlygintai skleidžiami pranešimai televizijoje ir radijuje (sekundėmis) sudaro mažesnę nei 50 proc. laiko dalį. Televizijoje už užmokestį ar mainų pagrindų skleidžiamos informacijos 2023–2024 m. buvo 55–59 proc., radijuje 60–61 proc., portale 25–34 proc. Viešai skleidžiamos informacijos už užmokestį 2021–2024 m. eteryje tiek kiekis, tiek pajamos išaugo 49 proc. Tam įtakos turi tarybos patvirtintame teisės akte¹² nedetalizuotas platus kultūrinės informacijos apibrėžimas ir nenustatyti konkretūs kriterijai, kokie kultūriniai pranešimai gali būti skleidžiami. Nacionaliniam transliuotojui vykdant misiją svarbu neatlygintai skleisti daugiau informacijos kultūrine, šviečiamąja ir socialine tematika (1.3 poskyris, 30 psl.).
- ✓ Lietuvos nacionaliniame radijuje ir televizijoje sudarytos sąlygos užtikrinti veiklos tęstinumą nepaprastosios padėties ar karo atveju (1.4 poskyris, 35 psl.).

2. Išteklių ir turto valdymo efektyvumas

Darbuotojų užmokestis motyvuojantis. Reikia darbo apmokėjimo principus darbuotojams ir tarybos nariams įtvirtinti įstatyme ir įsivertinti augantį autoriinių ir paslaugų sutarčių skaičių

- ✓ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos darbuotojų atranka vykdoma pagal jų nustatytą tvarką¹³. Šioje tvarkoje nurodyta, kad tam tikrais atvejais (3) atranka gali būti netaikoma¹⁴. 2021–2024 m. pagal šiuos požymius buvo priimta 113 arba 38 proc. nuolatinių LRT darbuotojų. Nustatėme, kad atrankos procesas nėra dokumentuojamas, todėl nėra galimybės nustatyti, kiek tiksliai darbuotojų buvo priimti netaikant atrankos. Taikant tvarkoje numatytas išimtis nesudaromos sąlygos visais atvejais pretenduoti daugiau potencialių kandidatų, o atrankos vykdymo nedokumentuojant, neužtikrinamas atrankų skaidrumas ir atsekamumas (2.1 poskyris, 36 psl.).
- ✓ 2024-12-31 Lietuvos nacionaliniame radijuje ir televizijoje dirbo 661 darbuotojas (648,35 etato), iš jų 78,2 proc. LRT darbuotojų vykdo pagrindines funkcijas, o 21,8 proc. – administracines. Trūksta apibrėžtumo, kada Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija steigia pareigybę, o kada sudaro autorinę ar paslaugų sutartį. 2021–2024 m. laikotarpiu kasmet buvo pasirašoma nuo 1 027 iki 1 638 autoriinių sutarčių (iš kurių 11,8–17,3 proc. kasmet sudaroma su etatiniais darbuotojais) ir nuo 126 iki 329 paslaugų sutarčių (iš jų iki 1 proc. kasmet su etatiniais darbuotojais) su fiziniais asmenimis įvairioms užduotims atlikti. Jų skaičius ypač išaugo 2024 m. Nustatėme atvejų (5 iš 44), kai autorinėmis sutartimis pavesti atlikti darbai numatyti šių darbuotojų pareigybų aprašymuose, o su tais pačiais fiziniais asmenimis pasirašomos ilgalaikės autorinės (30 iš 44 atvejų) arba paslaugų (24 iš 26 atvejų) sutartys. Siekiant užtikrinti darbuotojų

¹² LRT kultūrinės, socialinės, šviečiamosios informacijos, reklamos, komercinių audiovizualinių pranešimų ir turinio rėmimo pranešimų skelbimo LRT programose bei LRT interneto svetainėje tvarkos aprašas, patvirtintas 2021-01-05 nutarimu Nr. P1-01.

¹³ LRT generalinio direktoriaus 2022-10-21 įsakymu Nr. VJ-122 patvirtintos Personalo paieškos, atrankos ir įdarbinimo gairės.

¹⁴ Ten pat, 6.1–6.3 p.

socialines garantijas, reikėtų įsivertinti, koks yra realus pareigybių poreikis (2.1 poskyris, 38 psl.).

- ✓ Konstitucinio Teismo doktrinoje teigiama, kad visiems iš valstybės biudžeto atlyginimą gaunantiems asmenims darbo užmokestį turi būti nustatomas įstatymu; įstatymų leidėjas turi pasirinkti ir įstatymuose įtvirtinti tam tikrą iš valstybės biudžeto atlyginimą gaunančių asmenų darbo apmokėjimo sistemą¹⁵. Etikos kontrolieriaus, Vidaus audito tarnybos vadovo ir generalinio direktoriaus darbo užmokesčius ir jų pokyčius audituojamu laikotarpiu nustatė Taryba. Visų darbuotojų ir Vidaus audito tarnybos vadovo darbo užmokestis susietas su rinkos mediana, o generalinio direktoriaus jis indeksuojamas pagal vidutinio darbo užmokesčio pokytį. Nėra nustatytų etikos kontrolieriaus darbo užmokesčio nustatymo principų ir struktūros. LRT tarybos narių ir komitetų narių darbo užmokestį nustato pati Taryba. Šiuo atveju darbo užmokesčio nustatymui taikyti dar kiti principai – Tarybos nutarimu¹⁶ jis susietas su MMA. Kadangi LRT darbuotojų kaita 2021–2024 m. sumažėjo nuo 14,6 iki 9,0 proc., pasitenkinimas organizacija siekia 83 proc., darytina išvada, kad visų kitų LRT darbuotojų darbo užmokesčio sistema teigiamai veikia darbuotojų motyvaciją. Kadangi Lietuvos radijo ir televizijos veikla finansuojama iš valstybės biudžeto, darbuotojų ir Tarybos narių darbo apmokėjimo principai turėtų būti nustatyti įstatyme, išsaugant nacionalinio transliuotojo nepriklausomumo principą (2.1 poskyris, 41 psl.).

Finansinių išteklių planavimas pagrįstas

- ✓ Lietuvos radijo ir televizijos 2021–2024 m. finansiniai ištekliai planuoti tinkamai, išlaidų didėjimo priežastys pagrįstos. 2021–2024 m. gautos pajamos už teikiamas komercinės-ūkinės paslaugas viršijo šių paslaugų sąnaudas: 2021 m. viršijo 1,3 mln., 2022 m. – 1,7 mln., 2023 m. ir 2024 m. – 1,4 mln. Eur. Kasmet dalis komercinės-ūkinės veiklos pajamų nepanaudojamos (nuo 449,4 tūkst. 2021 m. iki 796,4 tūkst. Eur 2024 m.), todėl pinigų likutis per šį laikotarpį išaugo nuo 2,5 mln. iki 4,8 mln. Eur. Kadangi Lietuvos radijas ir televizija nėra pelno siekianti organizacija, jos vykdomai veiklai finansuoti galėtų būti naudojama didesnė komercinės-ūkinės veiklos pajamų dalis, taip ekonomiškiau naudojant valstybės biudžeto lėšas (2.2 poskyris, 46 psl.).

Trūksta sąlygų turto valdymo efektyvumui užtikrinti: turto patikėjimo sutarties ir tinkamo reglamentavimo dėl turto įsigijimo poreikio vertinimo

- ✓ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos patikėjimo teise valdomas ir naudojamas turtas 2024-12-31 sudarė 39,5 tūkst. kv. m. Nėra sudaryta patikėjimo teise valdomo ir naudojamo turto patikėjimo sutartis, kuri numatyta įstatyme¹⁷. Vidiniuose teisės aktuose nustatyta, kad investicijų ar paslaugų pirkimo poreikiui pagrįsti atliekamas poreikio vertinimas, taip pat jį vertina vidinė komisija, o Investicijų ir paslaugų pirkimo taisyklėse numatytos išimtys¹⁸, kada poreikis nevertinamas. Išimčių 2021–2024 m. laikotarpiu daugėjo nuo 9 iki 12. Nenustatėme atvejų, kai turtas buvo įsigytas nepagrįstai, tačiau, auditorių nuomone, 2 iš 12 taisyklėse numatytų išimčių formuluotės yra abstrakčios ir buvo pritaikytos 2 iš 43 vertintų atvejų. Tokios išimtys gali būti pritaikomos bet kokiems įsigijimams, taip išvengiant alternatyvų svarstymų, kada kokį sprendimą priimti, pvz., nuomoti, pirkti ar kt. (2.3 poskyris, 52 psl.).

¹⁵ Konstitucinio Teismo 2015-09-29 nutarimas Nr. KT26-N15/2015.

¹⁶ 2020-12-15 posėdžio protokolas Nr. P1-12.

¹⁷ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas, 18 str. 1 d.

¹⁸ LRT generalinio direktoriaus 2021-06-11 įsakymu Nr. VJ-86 ir 2023-03-06 įsakymu Nr. VJ-31 patvirtintos LRT investicijų ir paslaugų pirkimo taisyklės su vėlesniais pakeitimais, 6.1 p.

3. Viešųjų pirkimų ir programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų ekonomiškumas

Reikia stiprinti viešųjų pirkimų bei programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų vidaus kontrolę

- ✓ Lietuvos nacionaliniame radijuje ir televizijoje veikia pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės mechanizmas, bet yra ir tobulintinų dalykų. Išnagrinėjus programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės sistemą, neatitikimų nustatyta 4 iš 5 elementų dėl 9 (iš 16) principų, viešųjų pirkimų – 3 iš 5 elementų dėl 7 (iš 16) principų. Šie neatitikimai rodo poreikį stiprinti:
 - kontrolės aplinką, nes neregistruojami mokymų dalyviai, pirkimuose dalyvaujantys asmenys Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai nebuvo deklaravę privačių interesų¹⁹, pirkimų procedūras atliko specialistai, kurių pareiginiuose nuostatuose nenumatyta vykdyti, inicijuoti, organizuoti pirkimus, dalyvauti pirkimų komisijos sudėtyje, išmanyti pirkimų teisės aktus;
 - rizikos vertinimą, nes nebuvo patvirtinti su programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų efektyvumu ar rezultatyvumu susiję rodikliai;
 - programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų veiklos peržiūrą, kontrolę ir pirkimų procesų skaidrumo ir efektyvumo vertinimą, nes Pirkimų ir investicijų politikos komitetas neatlieka pirkimų procesų skaidrumo ir efektyvumo vertinimų, numatytų Reglamente²⁰.

Pašalinus šiuos trūkumus ir sustiprinus vidaus kontrolės elementus, būtų sukurtos prielaidos išvengti klaidų ir teisės aktų nesilaikymo atvejų, laikytis pirkimų skaidrumo principo (3.1 poskyris, 56 psl.).

Tinkamas programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų reglamentavimas, jų priežiūra ir atsakingas jų ir kitų pirkimų vykdymas leistų pasiekti didesnę ekonomiškumą

- ✓ Programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų reglamentavimas tobulintinas. Vyriausybės nutarimu patvirtintame Apraše²¹ nenumatyta, koks pirkimo būdas turėtų būti taikomas, kai perkamos kelių programų sukūrimo ir (arba) gaminimo paslaugos. Neskelbiamų apklausų atvejais nėra reikalavimo įsitikinti, kad planuojamos lėšos yra adekvačios pirkimo objekto vertei rinkoje, dėl ko neužtikrinamas priimtų sprendimų atsekamumas. Neskelbiamų apklausų atveju gali būti vykdomas pirkimas kreipiantis į konkretų tiekėją dėl Apraše nustatytų priežasčių²². 2024 m. 89 proc. (516 iš 578) programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų²³ buvo vykdyta neskelbiamos apklausos būdu kreipiantis į konkretų (-ius) tiekėją (-us). Be to, Aprašo nuostatų laikymosi priežiūra ir metodinė pagalba nėra pavesta jokiai institucijai, todėl Lietuvos

¹⁹ 8 iš 12 programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų ir 2 iš 12 viešųjų pirkimų nebuvo deklaruoti arba nedeklaruoti laiku.

²⁰ Tarybos posėdžio 2021-01-05 nutarimu Nr. PI-01 ir 2025-04-22 nutarimu Nr. P1-06 patvirtinti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos Tarybos komitetų darbo reglamentai.

²¹ Vyriausybės 2003-10-09 nutarimu Nr. 1264 patvirtintas Radijo ir audiovizualinės žiniasklaidos programų, jų sukūrimo, gaminimo ir transliavimo eteryje laiko pirkimų tvarkos aprašas.

²² Ten pat, 118.4–118.7 p.

²³ Įvertinus pirkimų, vykdytų neskelbiamos apklausos būdu kreipiantis į konkretų (-ius) tiekėją (-us) dėl Apraše nustatytų priežasčių, verčių santykį nuo visų programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų, gauname 53 proc. (12 739 602,53 Eur iš 23 845 776,25 Eur).

nacionalinis radijas ir televizija neturi į ką kreiptis konsultacijų ir nevykdoma išorinė programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų vykdymo priežiūra (3.2 poskyris, 60 psl.).

- ✓ 4 (iš 12) vertintuose viešuosiuose pirkimuose ir 12 (iš 12) vertintų programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų nustatė neatitikimų teisės aktų reikalavimams. Viešųjų pirkimų atvejais nustatė neatitiktis, kai kvalifikacijos reikalavimai dirbtinai riboja konkurenciją ir neatitiko metodikos nuostatų²⁴. Programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimuose nustatė 18 neatitikimų, kai buvo pasirenkamas pirkimo būdas, kreipiantis į konkrečius tiekėjus ir neužtikrinant konkurencijos, nustatytas laimėtojas, kuris neatitiko pirkimo sąlygų, nepagrįstai atmesti tiekėjų pasiūlymai po ekspertų vertinimo, nustatytas plačiai suformuluotas ekspertų pasiūlymų vertinimo kriterijus ir nekonkretizuotas ekonominio naudingumo vertinimo kriterijus kūrinio kokybei, kurių įvertinimas neargumentuojamas, pirkimų ataskaitose atskleista ne visa reikiama informacija, o sutarties sąlygų įvykdymas nebuvo užtikrintas visa apimtimi. Šie auditorių nustatyti neatitikimai vertintuose pirkimuose rodo poreikį stiprinti jų skaidrumo, lygiateisiškumo, ekonomiškumo principų laikymąsi ir konkurenciją (3.2 poskyris, 56 psl.).

4. Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos priežiūra

Trūksta Lietuvos radijo ir televizijos tarybos veiklos analizės, reikalingos tobulėjimui

- ✓ Taryba yra aukščiausiasis kolegialus organas, vykdamas Lietuvos radijo ir televizijos valdymo ir priežiūros funkcijas ir atstovaujantis visuomenės interesams. Taryba turi 3 komitetus: Turinio komitetą sudaro 5 Tarybos nariai, Audito ir rizikos valdymo bei Pirkimų ir investicijų komitetus sudaro po 5 narius – 3 Tarybos ir 2 nepriklausomi nariai. Pastaryjų dviejų komitetų nepriklausomi nariai šiuo metu sudaro 40 proc. visų narių. Įstatyme²⁵ numatyta galimybė komitetuose turėti daugiau nepriklausomų narių. Didesnis jų dalyvavimas sustiprintų sprendimų priėmimo kokybę ir atlieptų gerąją įmonių valdysenos praktiką. Taryba 2021–2024 m. neįvykdė reikalavimo atlikti metinį veiklos įsivertinimą pagal apraše²⁶ numatytus kriterijus ar įsivertinimo su išorės ekspertais, kuris turėjo būti ne rečiau kaip kartą per 4 metus. Todėl nebuvo galimybės identifikuoti silpnąsias ir stiprias Tarybos veiklos sritis, įsivertinti trūkstamas kompetencijas, kurių reikia siekiant užtikrinti priimamų sprendimų kokybę (4.1 poskyris, 67 psl.).

Nors mažėja išorės vertintojų nustatytų pažeidimų, vidinė etikos priežiūra stiprintina

- ✓ Audituojamu laikotarpiu Lietuvos radijo ir televizijos komisija, Visuomenės informavimo etikos komisija ir žurnalistų etikos inspektorius nustatė pavienius pažeidimus. 2021–2023 m. Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos etikos kontrolierius gavo 46 skundus dėl etikos pažeidimų, iš jų 9 pagrįsti – nustatyti pažeidimai. Daugiausia pažeidimų fiksuojama žurnalistų veikloje socialiniuose tinkluose. 2021–2024 m. etikos kontrolierius organizavo mokymus, tačiau jie nebuvo tiesiogiai siejami su nustatytais profesinės etikos pažeidimais. Nuo 2021 iki 2023 m. LRT etikos kontrolieriui ir Žurnalistų etikos komisijai, nors ji turėtų būti tik patariamoji institucija,

²⁴ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017-06-29 įsakymu Nr. 1S-105 patvirtinta Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika, 16 p.

²⁵ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymas, 11 str. 3 d.

²⁶ LRT Tarybos 2022-06-21 posėdžio protokolu Nr. P1-6 patvirtintas LRT tarybos veiklos analizės ir įsivertinimo tvarkos aprašas.

buvo priskirtos tos pačios funkcijos. Nuo 2023 m. jų funkcijos išskirtos, tačiau ir Redakcinėje politikoje, ir Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos žurnalistų etikos kodekse nustatytos tapačios nuostatos dėl etikos. Vientisa etikos priežiūros sistema reikalinga etikos standartų laikymuisi užtikrinti, todėl svarbu apibrėžti etikos kontrolieriaus ir komisijos kompetencijų ribas, nustatyti, kuri institucija kokiais atvejais turi nagrinėti etikos normų laikymosi klausimus (4.2 poskyris, 70 psl.).

Rekomendacijos

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Siekiant užtikrinti, kad teisės aktuose būtų aiškiai ir nuosekliai nustatyta atsakomybė už Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos veiklos planavimą, veiklos ir rezultatų susiejimą su finansais ir rezultatų stebėseną ir vertinimą, nustatyti kas tvirtina Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos strateginį veiklos planą (1-asis pagrindinis audito rezultatas).
2. Siekiant užtikrinti, kad programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimai būtų vykdomi skaidriai ir ekonomiškai (3-iasis pagrindinis audito rezultatas):
 - 2.1. patikslinti Vyriausybės nutarimu patvirtintą aprašą dėl pirkimo būdo pasirinkimo, neskelbiamų apklausų planuojamų pinigų adekvatumo pirkimo objekto vertei rinkoje vertinimo, atvejų, kai programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimai gali būti atliekami kreipiantis į konkretų (-ius) tiekėją (-us) taikymo.
 - 2.2. nustatyti kas turi vykdyti aprašo nuostatų priežiūrą ir teikti metodinę pagalbą.
3. Siekiant įgyvendinti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatyme įtvirtintus turto valdymo ir naudojimo principus, sudaryti sutartį dėl šiuo metu patikėjimo teise valdomo ir naudojamo turto (2-asis pagrindinis audito rezultatas).

Kultūros ministerijai:

4. Tam, kad būtų užtikrintas apibrėžtumas dėl darbuotojų ir tarybos narių darbo apmokėjimo, Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos įstatyme nustatyti pagrindinius darbuotojų ir Tarybos narių (taip pat ir nepriklausomų narių) darbo užmokesčio nustatymo principus (2-asis pagrindinis audito rezultatas).

Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos administracijai:

5. Siekiant, kad būtų užtikrinta didesnė programų turinio įvairovė ir prieinamumas visoms visuomenės grupėms (1-asis pagrindinis audito rezultatas):
 - 5.1. nustatyti su įstatyme numatytais tikslais susietus programų su lietuviškais subtitrais, pritaikytų regos negalią turintiems asmenims ir verčiamų į lietuvių gestų kalbą, metinius rodiklius ir jų įgyvendinimo grafiką;
 - 5.2. apibrėžti / nustatyti kultūrinės informacijos pranešimų skleidimo kriterijus, kad būtų daugiau laiko skiriama neatlygintinai skleidžiamai informacijai socialine tematika.

6. Siekiant stiprinti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos žmogiškųjų išteklių valdymo procesą, numatyti papildomas sąlygas (2-asis ir 4-asis pagrindinis audito rezultatas):
 - 6.1. įsivertinti autorinių ir kitų sutarčių objektus, darbo santykių požymius ir analizės pagrindu nustatyti tikrą pareigybių / etatų poreikį;
 - 6.2. patikslinti Personalo paieškos ir atrankos gaires – atsisakyti taikomų išimčių dėl darbuotojų, numatyti darbuotojų atrankos proceso / vykdymo dokumentavimą;
 - 6.3. atskirti etikos kontrolieriaus ir Žurnalistų etikos komisijos kompetencijų ribas, skundų dėl žurnalistų etikos pažeidimų nagrinėjimo funkciją priskirti vienam subjektui – etikos kontrolieriui, o komisijai palikti patariamąją, informacijos teikimo ir mokymų inicijavimo funkcijas.
7. Siekiant gerinti sąlygas turto valdymo efektyvumui užtikrinti, patikslinti Investicijų ir paslaugų pirkimo taisykles, sumažinant taikomas išimtis dėl turto įsigijimo poreikio vertinimo (2-asis pagrindinis audito rezultatas).
8. Siekiant, kad pirkimai būtų vykdomi ekonomiškai ir efektyviai, stiprinti pirkimų organizavimo vidaus kontrolę užtikrinant, kad nustatyti neatitikimai būtų ištaisyti ir nesikartotų ateityje (3-iasis pagrindinis audito rezultatas).

Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos tarybai:

9. Siekiant geriau veikti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos ir visos visuomenės naudai, rekomenduojame tikslingiau panaudoti Tarybai kaip aukščiausiam valdymo ir priežiūros organui suteiktus įgaliojimus (1-asis, 2-asis, 3-iasis ir 4-asis pagrindinis audito rezultatas):
 - 9.1. Nustatyti 2023–2027 m. strategijoje trūkstamus rodiklius ir siektinas ilgalaikes rodiklių reikšmes;
 - 9.2. patikslinti nepriklausomų narių ir Tarybos narių santykį komitetuose, kad nepriklausomų narių būtų daugiau;
 - 9.3. pasitvirtinti reikalingų kompetencijų sąrašą, kuris būtų parengtas atlikus Tarybos veiklos įsivertinimą, ir juo vadovaujantis tobulinti kvalifikaciją;
 - 9.4. numatyti kriterijus, pagal kuriuos Pirkimų ir investicijų politikos komitetas turėtų vertinti pirkimų proceso skaidrumą ir efektyvumą ir tokio vertinimo periodiškumą;
 - 9.5. nustatyti generalinio direktoriaus ir etikos kontrolieriaus atlygio už darbą nustatymo principus ir struktūrą.

Audito metu įvykė pokyčiai:

1. LRT, siekdama didinti programų, verčiamų į gestų kalbą, skaičių, pasirašė sutartį ir nuo 2025 m. bendradarbiauja su Kauno technologijos universitetu. Tikslas turėti įrankį, kuris galėtų veikti 24/7 versti į gestų kalbą bet kurį vaizdo turinį. Projekto trukmė 2025–2027 m.
2. Nuo 2025 m. III ketv. Mediatekoje pagrindinio LRT TV kanalo teisioginio eterio subtitrai pateikiami 24 valandas per parą penkiomis kalbomis – lietuvių, anglų, lenkų, ukrainiečių, rusų.

3. LRT 2025-09-23 įsakymu Nr. VĮ-229 patvirtintos Radijo programų kartojimo planavimo gairės ir 2025-10-27 įsakymu Nr. VĮ-256 patvirtintos Televizijos programų kartojimo planavimo gairės.
4. LRT 2025-10-27 įsakymu Nr. VĮ-257 patvirtinta Lietuvos radijo ir televizijos sezoninių laidų finansinio pagrįstumo vertinimo metodika.
5. LRT patvirtino valstybės biudžeto programų sąmatų sudarymo, tikslinimo ir tvirtinimo tvarkos aprašą²⁷, kuris nustato sąmatų sudarymo tvarką pagal programas.
6. LRT 2025-09-25 patikslino ir patvirtino viešųjų pirkimų ir programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų organizavimo taisyklės²⁸, atskyrė iniciatorių, organizatorių ir už sutarties vykdymo priežiūrą atsakingų asmenų funkcijas, numatė programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų, vykdomų skelbiamos apklausos būdu, procedūrų ataskaitų paskelbimą portale LRT.lt.
7. LRT 2025-07-07 įsakymo pakeitimu²⁹ atsisakė perteklinių nuostatų dėl programų, jų sukūrimo, gaminimo pirkimų pirkimo verčių, iki kurių iniciatoriai ir (ar) organizatoriai gali inicijuoti ir (ar) organizuoti pirkimus.
8. 2025-04-22 patvirtintame LRT tarybos darbo reglamente įtvirtinta nuostata, kad Tarybos pirmininkas narius skiriančias institucijas raštu informuoja apie trūkstamų kompetencijų narių poreikį, prieš tai pasitaręs su nariais ir vadovaudamasis bendru atveju reikalingų kompetencijų sąrašu bei įvertinęs pareigas einančių narių kompetencijas.
9. 2025-04-22 Tarybos nutarimu sudaryta darbo grupė „Dėl viešai skelbiamų konfidencialių Tarybos dokumentų ir Tarybos posėdžių viešumo“. Jai pavesta parengti pasiūlymus dėl LRT tarybos veiklos viešinimo³⁰.
10. LRT Dokumentų valdymo sistemoje naujo darbuotojo paieškos ir atrankos formoje integruota kortelė „Atrankų procesas“, kurią pildo Žmonių ir organizacinės kultūros skyriaus darbuotojas, atsakingas už atrankų procesą. Kortelėje nurodomas skelbimo galiojimo laikas, skelbimo nuoroda, I ir II etapų kandidatų sąrašai, prisegama kandidatų atliktos užduotys, testai, darbo pasiūlymas atrinktam kandidatui.

Lietuvos nacionaliniam radijui ir televizijai pateiktas raštas dėl darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo planų tvirtinimo; visų įvykusių mokymų naudingumo vertinimo; dėl teisinių paslaugų; automobilių saugojimo reglamentavimo; vidaus audito poveikio stiprinimo, programų ir viešųjų pirkimų mažareikšmių neatitikimų.

²⁷ LRT generalinio direktoriaus 2025-06-12 įsakymu Nr. VĮ-148 patvirtintas LRT valstybės biudžeto programų sąmatų sudarymo ir tikslinimo tvarkos aprašas.

²⁸ LRT generalinio direktoriaus 2025-09-25 įsakymas Nr. VĮ-227 „Dėl VŠĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos generalinio direktoriaus 2024-01-03 įsakymo Nr. VĮ-1 „Dėl Radijo ir audiovizualinės žiniasklaidos programų, jų sukūrimo, gaminimo ir transliavimo eteryje laiko pirkimų organizavimo taisyklių tvirtinimo“ pakeitimo“.

²⁹ LRT generalinio direktoriaus 2025-07-07 įsakymas Nr. VĮ-176 dėl generalinio direktoriaus 2019-12-12 įsakymo Nr. 1RA-204 „Dėl programų pirkimų organizatorių sąrašo tvirtinimo“ pakeitimo“.

³⁰ Planuojama, kad Tarybos sprendimas bus patvirtintas lapkričio 3 d.

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai, laukiamas audito poveikis ir pokyčių vertinimo rodikliai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (74 psl.). Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atvirose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/AtviriDuomenys>.